

CAIETE DE DREPT PENAL

Criminal Law Writings

Publicație trimestrială

Nr. 1/2024

Cuprins

Abrevieri	7
-----------------	---

I. DOCTRINĂ

Lucian Criste , Sesizarea Curții Europene a Drepturilor Omului în vederea emiterii unui aviz consultativ	9
Raul Alexandru Nestor , Recunoașterea și garantarea privilegiului de confidențialitate în legislația națională privind combaterea spălării banilor	29
Alin Chifor , Relația dintre infracțiunea de încredințare a unui vehicul și uciderea din culpă	57
Lavinia-Gabriela Zdrob , Dubla incriminare în materia cooperării judiciare în materie penală la nivel european.....	81
Vlad-Nicolas Ulici , Echivalentul art. 7 din Directiva 2013/40/UE din dreptul penal român. Obstacole în transpunerea infracțiunii obstacol	105
Cristian-Andrei Ciornea , <i>Ratio legis obscurus est</i> – Perspectivă asupra infracțiunii deturnării licitațiilor publice	120
Diana-Andreea Ardelean , (In)utilitatea art. 4 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale	130
Cristian-Valentin Ștefan , Funcția de procuror șef al Secției judiciare, la Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Târgu Mureș, în perioada 2017-2022	142

Abbreviations	7
I. DOCTRINE	
Lucian Criste , Request of the European Court of Human Rights for the issuing of an advisory opinion	9
Raul Alexandru Nestor , Recognizing and guaranteeing the privilege of confidentiality in national anti-money laundering legislation	29
Alin Chifor , The relationship between the offense of entrusting a vehicle and manslaughter	57
Lavinia-Gabriela Zdrob , Double criminality in judicial cooperation in criminal matters at the European level	81
Vlad-Nicolas Ulici , The equivalent of art. 7 of Directive 2013/40/EU in Romanian criminal law. Obstacles in the transposition of the obstacle offence	105
Cristian-Andrei Ciornea , <i>Ratio legis obscurus est</i> – Perspective on the malversation of public tenders	120
Diana-Andreea Ardelean , The (in)utility of art. 4 of Law no. 241/2005 for preventing and combating tax evasion	130
Cristian-Valentin Ștefan , The Chief Prosecutor of the Judicial Section position, at the Prosecutor's Office attached to the Targu Mures Court of Appeal, for the period of 2017-2022	142

Sesizarea Curții Europene a Drepturilor Omului în vederea emiterii unui aviz consultativ

DOI:10.24193/CDP.2024.1.1

*Asist. univ. dr. Lucian CRISTE**
Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai

Request of the European Court of Human Rights for the issuing of an advisory opinion

□ ABSTRACT

Romania ratified Protocol No. 16 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms by Law no. 172/2022. Protocol no. 16 extends the jurisdiction of the European Court of Human Rights by allowing it the possibility of issuing advisory opinions on questions of principle concerning the interpretation or application of the rights and freedoms defined in the Convention or the Protocols thereto. The procedure regarding the request to the European Court of Human Rights for the issuing of an advisory opinion was regulated in domestic law by Law no. 173/2022.

This article addresses the procedural aspects specific to the referral to the European Court for the issuing of an advisory opinion in jurisdictional issues related to criminal procedures. Under the current regulation the national jurisdictions designated to submit a request for an advisory opinion are the High Court of Cassation and Justice and the Constitutional Court. I have pointed out that the legislator's option regarding the institutions designated for the request practically annihilates the access to this mechanism for the participants in the criminal trials carried out in the first instance by the district courts and tribunals. A separate section is dedicated to the substantive and formal conditions for referral to the European Court. In this context, I indicated a series of relevant specialized legal literature and case-law. Subsequently, I presented the particular procedural aspects that occurs before the national jurisdictions whenever this procedural mechanism is triggered.

Afterwards, I analyzed the procedure carried out before the European Court of Human Rights, which involves two steps: the verification regarding the admissibility of the request and the delivery of the Court's advisory opinion. Even

* lucian.criste@law.ubbcluj.ro.

though the advisory opinion is not binding on the national jurisdiction that requested it, I have allocated a separate section to the effects it produces in relation to the interpretative authority of the judgments and decisions handed down by the European Court of Human Rights (res interpretata).

□ **Keywords:** *Protocol No. 16 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, advisory opinions, questions of principle, advisory opinions shall not be binding, the interpretative authority.*

I. Aspecte introductive

Protocolul nr. 16 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, adoptat la Strasbourg la 2 octombrie 2013, extinde competența Curții Europene a Drepturilor Omului, conferindu-i posibilitatea emiterii unor avize consultative cu privire la chestiuni de principiu legate de interpretarea și aplicarea drepturilor și libertăților fundamentale prevăzute de Convenție și de protocoalele sale adiționale. Așa cum rezultă din preambulul său, Protocolul are ca scop consolidarea interacțiunii cu autoritățile naționale în vederea punerii în aplicare a Convenției, cu respectarea principiului subsidiarității.

Pe fondul augumentării exponențiale a numărului plângerilor individuale adresate Curții europene, Protocolul nr. 16 a fost conceput ca un mecanism inovativ de natură să concilieze calitatea și cantitatea în protejarea drepturilor și libertăților fundamentale¹. Prin „protocolul dialogului”² s-a dorit instituirea unei proceduri de cooperare activă între autoritățile jurisdicționale ale statelor membre și Curtea Europeană a Drepturilor omului, care să aibă deopotrivă un rol regulator, preventiv și coordonator³.

Procedura avizului consultativ permite realizarea unui control de convenționalitate pe cale prejudicială, *ex ante*, înainte de pronunțarea unei hotărâri definitive. Așa cum s-a arătat în doctrină, prin intermediul Protocolului nr. 16 se face trecerea de la o „relație de autoritate” la o „relație de dialog”⁴, calificată prin sintagma „dialog fără autoritate” („*herrschaftsfreie dialog*”; „*dialogue sans autorité*”)⁵. Altfel spus, „funcției represive” a sistemului convențional i se alătură

¹ T. Disperati, C. Tzutzuiano, *Propos introductifs*, în T. Disperati, C. Tzutzuiano (dir.), *Le Protocole n°16 à la Convention européenne des droits de l'homme*, Ed. Presses Universitaires d'Aix-Marseille, Aix-en-Provence, 2021, p. 11.

² Supranumit astfel de președintele CEDO, Dean Spielmann, în prelegerea sa din 27 iunie 2013, la cea de-a 78-a reuniune a Comitetului Consultativ pentru Drepturile Omului.

³ Pentru diverse analize privind rolul Protocolului nr. 16, a se vedea: S. O'Leary, T. Eicke, *Some Reflections on Protocol No. 16*, în *European Human Rights Law Review*, 2018, p. 223; F. Benoît-Rohmer, *Le Protocole 16 ou le renouveau de la fonction consultative de la Cour européenne des droits de l'Homme*, în *Les défis liés à l'entrée en vigueur du Protocole 16 à la Convention européenne des droits de l'Homme*, Université de Strasbourg, 2019, p. 1-9.

⁴ L.-A. Sicilianos, *L'élargissement de la compétence consultative de la Cour Européenne des Droits de l'Homme – À propos du Protocole n°16 à la Convention européenne des droits de l'homme*, în *RTDH*, vol. 97, 2014, p. 12.

⁵ J. Velaers, *Le Protocole n° 16 à la Convention européenne des droits de l'homme dans la perspective de l'ordre juridique belge*, în *RTDH*, vol. 137, 2024, p. 95.

o „funcție preventivă”, care permite Curții să evite, în amonte, formularea unor plângeri individuale cu același obiect⁶. De asemenea, stabilirea unui dialog instituționalizat între jurisdicțiile naționale și Curtea europeană are ca scop coordonarea demersurilor care vizează salvagardarea drepturilor și libertăților prevăzute de Convenție și de protocoalele sale adiționale.

Inovațiile aduse de Protocolul nr. 16 în cadrul sistemului convențional justifică reticențele exprimate de anumite state membre ale Consiliului Europei, concretizate în temporizarea semnării și ratificării lui⁷. România a semnat Protocolul nr. 16 la Strasbourg la 14 octombrie 2014 și l-a ratificat prin Legea nr. 172/2022⁸. Procedura de sesizare a Curții Europene a Drepturilor Omului în vederea emiterii unui aviz consultativ a fost reglementată în dreptul intern prin Legea nr. 173/2022⁹.

II. Procedura desfășurată în fața jurisdicțiilor interne

II.1. Jurisdicțiile naționale competente

Art. 2 din Legea nr. 172/2022 prevede că sesizarea CEDO în vederea emiterii unui aviz consultativ se poate face de Înalta Curte de Casație și Justiție și de Curtea Constituțională¹⁰. În conformitate cu art. 1 § 2 din Protocol, instanța care formulează cererea nu poate solicita un aviz consultativ decât în cadrul unei cauze pendinte în fața sa.

Înalta Curte de Casație și Justiție poate solicita Curții europene emiterea unui aviz consultativ în materie penală în următoarele situații:

- a. când este investită cu judecarea cauzei în primă instanță;
- b. când este investită cu judecarea cauzei în ultimă instanță în căile ordinare de atac;
- c. în procedura sesizării în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept¹¹.

Așa cum s-a arătat în doctrină – și subscriem acestui punct de vedere – prevederea din legea națională enunțată mai sus, care nu include și curțile de apel printre titularii cererii de aviz, este neconstituțională, întrucât nesocotește principiul constituțional al egalității în drepturi, prevăzut de art. 16 alin. (1) din

⁶ *Ibidem*.

⁷ Protocolul nr. 16 a fost semnat de 25 de state membre ale Consiliului Europei, fiind ratificat până în prezent de 22 dintre statele semnatare.

⁸ Legea nr. 172/2022 pentru ratificarea Protocolului nr. 16 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, publicată în M. Of. nr. 560 din 8 iunie 2022.

⁹ Legea nr. 173/2022 pentru adoptarea unor măsuri necesare punerii în aplicare a Protocolului nr. 16 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, publicată în M. Of. nr. 560 din 8 iunie 2022.

¹⁰ Prin această reglementare s-a revenit asupra declarației Reprezentantului Permanent, consemnată într-o notă verbală și transmisă la momentul semnării Protocolului, la 14 octombrie 2014, prin care, în temeiul art. 10 din Protocolul nr. 16, Guvernul României a desemnat ca jurisdicții naționale competente atât Înalta Curte de Casație și Justiție și Curtea Constituțională, cât și cele 15 curți de apel.

¹¹ Art. 2 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 173/2022.

Constituția României, din perspectiva persoanelor care nu intră în sfera de competență a Înaltei Curți de Casație și Justiție¹².

Opțiunea legiuitorului autohton nu ține seama de împărțirea și repartizarea cauzelor penale în funcție de diviziunea normelor de competență materială și personală stabilite de Codul de procedură penală. A fost neglijat, în mod inexplicabil, rolul și rostul Înaltei Curți de Casație și Justiție în ceea ce privește soluționarea cauzelor penale, în contextul în care, potrivit actualei configurații a normelor de competență, aceasta judecă numai în mod excepțional „în primă instanță ori în ultimă instanță în căile ordinare de atac”.

La momentul actual, participanții implicați în cauzele penale judecate în primă instanță de judecătorii și tribunale nu au acces la procedura de sesizare a CEDO în vederea emiterii unui aviz consultativ. Așa cum se știe, în aceste cauze ciclurile procesuale ordinare se opresc la nivelul curților de apel. Nu se poate pune problema recurgerii la noul mecanism nici în calea extraordinară de atac a recursului în casație, din moment ce legea limitează competența Înaltei Curți de Casație și Justiție la situațiile în care este investită în vederea judecării „căilor ordinare de atac”.

Persoanele implicate în aceste cauze au posibilitatea să solicite sesizarea CEDO pentru emiteria unui aviz consultativ numai indirect, în procedura sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept. Ținând seama însă de specificul acestei proceduri și de condițiile stricte în care poate fi exercitată, posibilitatea la care facem referire este una pur teoretică și iluzorie.

Așa se face că, în prezent, accesul la noua procedură de sesizare a CEDO în vederea emiterii unui aviz consultativ este conferită doar participanților implicați în cauzele penale judecate în primă instanță de curțile de apel (în cazul acestora mecanismul poate fi declanșat doar cu ocazia soluționării sau judecării căilor ordinare de atac, după caz) și de Înalta Curte de Casație și Justiție.

Poziționarea legiuitorului nostru se îndepărtează de indicațiile date prin Raportul explicativ al Protocolului nr. 16¹³, unde se precizează foarte clar faptul că utilizarea sintagmei „cele mai înalte jurisdicții” [*les plus hautes juridictions* (fr.), *highest courts and tribunals* (en.)], prin utilizarea în versiunea engleză a termenului „highest”, diferit de „the highest”, permite includerea unor eventuale jurisdicții care, chiar dacă sunt inferioare curților constituționale sau supreme, au o importanță deosebită pentru că ele sunt „cele mai înalte jurisdicții” pentru o anumită categorie de cauze. În același sens, în doctrină s-a arătat că utilizarea pluralului „cele mai înalte jurisdicții” permite și desemnarea autorităților judiciare care reprezintă ultimul grad de jurisdicție, altele decât curțile constituționale și curțile supreme¹⁴.

¹² Gh. Mateuț, *Procedură penală. Partea specială*, Ed. Universul Juridic, București, 2024, p. 736.

¹³ Disponibil la https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Protocol_16_explanatory_report_FRA.

¹⁴ A. Guerra, *Le renvoi consultatif à la Cour européenne des droits de l'homme*, în F. Ferraro, C. Iannone, *Le renvoi préjudiciel*, Ed. Bruylant, Bruxelles, 2023, p. 525.

Prin prisma terminologiei utilizate de reglementarea internă¹⁵, într-o interpretare strict literală, s-ar putea susține că sesizarea instanței de la Strasbourg este admisibilă doar în faza de judecată (în primă instanță și în apel), nu și în celelalte faze procesuale în cadrul cărora se desfășoară proceduri juridictionale la nivelul Înaltei Curți de Casație și Justiție, cum ar fi procedurile camerale desfășurate în fața judecătorilor de drepturi și libertăți, respectiv judecătorilor de cameră preliminară.

În ceea ce ne privește, nu putem fi de acord cu o astfel de interpretare. Apreciem că se impune o interpretare teleologică a normei, logică și sistematică, în raport cu scopul pentru care a fost instituită¹⁶. După cum am arătat, noul mecanism de sesizare a CEDO se înscrie în logica realizării unui control preventiv cu privire la chestiuni de principiu referitoare la interpretarea sau la aplicarea tuturor drepturilor și libertăților fundamentale prevăzute de Convenție sau de protocoalele sale adiționale. Cel puțin din această perspectivă, se pot impune clarificări cu privire la astfel de „chestiuni de principiu” pe tot parcursul desfășurării procesului penal, nu doar în faza de judecată (de pildă, dreptul la libertate și siguranță, prevăzut de art. 5 din Convenție, impune o serie de exigențe care trebuie respectate și în fazele procesuale precedente judecății). În același sens pledează și pluralul utilizat de legiuitor – „în ultimă instanță în *căile ordinare de atac* (s.n.)” –, cunoscut fiind că, *de lege lata*, singura cale ordinară de atac prevăzută în cazul sentințelor pronunțate asupra fondului acuzației penale este apelul.

Curtea Constituțională poate solicita Curții Europene a Drepturilor Omului emiterea unui aviz consultativ „în exercitarea competențelor prevăzute la art. 146 lit. d) și k) din Constituția României, republicată”, potrivit art. 3 alin. (1) din Legea nr. 173/2022. După cum se poate observa, Curtea Constituțională nu poate sesiza Curtea de la Strasbourg în orice cauză aflată pe rolul său, ci doar în acele cauze care au ca obiect soluționarea excepțiilor de neconstituționalitate privind legile și ordonanțele, ridicate în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial, inclusiv cele ridicate direct de Avocatul Poporului, respectiv contestațiile care au ca obiect constituționalitatea unui partid politic.

II.2. Condițiile sesizării

Mecanismul instituit prin Protocolul nr. 16 răspunde cerințelor de promovare a principiului subsidiarității în sânul căruia judecătorul național joacă un rol central. Acest rol este întărit în mod considerabil prin reglementarea posibilității sesizării directe a Curții de la Strasbourg în situația în care are dificultăți în interpretarea și aplicarea drepturilor și libertăților fundamentale¹⁷. Posibilitatea

¹⁵ Așa cum se știe, pe de o parte, „investirea” instanței în vederea judecării cauzei în fond se realizează prin încheierea definitivă prin care judecătorul de cameră preliminară dispune începerea judecății, iar, pe de altă parte, conceptul de „judecare a cauzei” poate fi riguros utilizat doar pentru faza de judecată, noțiunea corespunzătoare celorlalte proceduri juridictionale fiind cea de „soluționare”.

¹⁶ Potrivit dictonului latin: *prior atque potentior est quam vox mens dicentis*.

¹⁷ În această privință, a se vedea: F. Sudre, *La subsidiarité, «nouvelle frontière» de la Cour européenne des droits de l'homme. À propos des Protocoles 15 et 16 à la Convention*, în *La semaine Juridique – Édition Générale*, nr. 42, 2013, p. 1912-1920; C. Gauthier, *L'entrée en vigueur du Protocole no 16 à la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, entre espérances et questionnements...*, în RTDH, vol. 117, 2019, p. 52-53.

de a solicita emiterea unui aviz consultativ a fost gândită și organizată de o manieră în care se pune accent pe responsabilizarea jurisdicției naționale, fiind încadrată de o serie de condiții stricte, care pot fi clasificate în condiții substanțiale și condiții formale.

II.2.1. Condiții substanțiale

Din conținutul reglementărilor aplicabile¹⁸ rezultă că sesizarea CEDO în vederea emiterii unui aviz consultativ trebuie să îndeplinească în mod cumulativ două condiții esențiale:

(1) să vizeze chestiuni de principiu referitoare la interpretarea sau la aplicarea drepturilor și libertăților definite în Convenție sau în protocoalele la aceasta;

(2) să fie necesară pentru clarificarea unor aspecte ale cauzei în vederea pronunțării hotărârii și a soluționării cauzei.

Prima condiție extinde considerabil competența consultativă a Curții europene, nefiind stabilite limitări după modelul celor prevăzute de art. 47 § 2 din Convenție¹⁹. Atât timp cât nu este definită de Protocol, formula aleasă („chestiuni de principiu”) reprezintă o ilustrare topică a flexibilității procedurii²⁰.

Redactorii Protocolului nr. 16 nu au dorit să limiteze noua competență consultativă a Curții doar la cauzele în care se pun în discuție probleme structurale sau sistemice, cu toate că au avut ca model art. 43 § 2 din Convenție, care are ca obiect trimiterea cauzei în fața Marii Camere și care se referă la „o problemă gravă privind interpretarea sau aplicarea Convenției ori a Protocoalelor sale sau o altă problemă gravă cu caracter general”²¹.

Terminologia utilizată și analiza comparativă a celor două proceduri lasă să se înțeleagă că procedura avizului consultativ permite sesizarea Curții cu o paletă de chestiuni diverse care ar putea fi pertinente măcar pentru o parte dintre statele parte la Convenție, fără a se impune exigența ca problema pusă în discuție să reprezinte neapărat o „noutate” în ceea ce privește interpretarea și aplicarea

¹⁸ Art. 1 din Protocolul nr. 16; art. 2 alin. (1) și art. 3 alin. (1) din Legea nr. 173/2022.

¹⁹ Competența consultativă a Curții europene a fost consacrată inițial de art. 47-49 din Convenție, ca o formă distinctă de competență prin raportare la competența ei generală prevăzută de art. 32, în legătură cu interpretarea Convenției și a Protocoalelor sale. Această competență a Curții a fost până în prezent una marginală, anumiți autori afirmând că, în raport cu termenii restrictivi în care poate fi declanșată, este o funcție total inutilă (G. Cohen-Jonathan, *Le Protocole n°11 et la réforme du mécanisme international de contrôle de la Convention européenne des droits de l'Homme*, apud J.F. Renucci, *Droit européen des droits de l'homme. Droits et libertés fondamentaux garantis par la CEDH*, 9e éd., Ed. LGDJ, Paris, 2021, p. 47). Procedura consultativă prevăzută în textul Convenției poate fi declanșată exclusiv de către Comitetul de Miniștri, iar condițiile de exercitare sunt foarte restrictive. Potrivit art. 47 § 2 din Convenție, avizele emise în cadrul ei nu se pot referi la probleme privind conținutul sau întinderea drepturilor și a libertăților definite în titlul I al Convenției și în Protocoalele sale, nici asupra altor probleme de care Curtea sau Comitetul de Miniștri ar putea să ia cunoștință ca urmare a introducerii unui recurs prevăzut în Convenție. Pentru detalii, a se vedea: C. Bîrsan, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole*, ed. 2, Ed. C.H. Beck, București, 2010, p. 1586-1593; R. Chiriță, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentarii și explicații*, ed. 2, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 755.

²⁰ G. Payan, *La saisine pour avis de la Cour EDH: aspects procéduraux*, în T. Disperati, C. Tzutzuiano (dir.), *op. cit.*, p. 53.

²¹ A se vedea L.-A. Sicilianos, *op. cit.*, p. 28. În același sens sunt și indicațiile date la pct. 9 din *Raportul explicativ, precit.*

textelor convenționale²². În această privință nu se poate omite că Instanța europeană a adoptat prin jurisprudența sa o metodă evolutivă de interpretare a drepturilor și libertăților fundamentale²³, în funcție de realitățile sociale contemporane și de evoluția științei și a tehnologiei²⁴.

Așadar, după cum se susține deopotrivă în Raportul explicativ al Protocolului nr. 16 și în doctrina de specialitate, pe fondul lipsei unei definiții a conceptelor utilizate, revine Instanței de la Strasbourg sarcina de a da interpretările și lămuririle necesare în această privință prin intermediul jurisprudenței pe care o propagă în cauzele în care este sesizată în vederea emiterii unui aviz consultativ.

Curtea a avut deja ocazia să ofere unele lămuriri în această privință. Astfel, potrivit deciziilor pronunțate până în prezent, „chestiunile de principiu” sunt cele care, ținând seama de natura lor, de nivelul de noutate sau de complexitatea lor ori pentru alte motive, poartă asupra unor aspecte pentru care instanța care a formulat cererea are nevoie de o orientare dată de Curte prin intermediul unui aviz consultativ, astfel încât să poată garanta respectarea drepturilor convenționale cu ocazia soluționării litigiului²⁵.

Cea de-a doua condiție instituie obligația Înaltei Curți de Casație și Justiție sau a Curții Constituționale, după caz, de a verifica în ce măsură lămurirea chestiunii de principiu este necesară pentru clarificarea unor aspecte ale cauzei în vederea pronunțării hotărârii și a soluționării cauzei. Criteriul „necesității” se analizează în cheia principiului subsidiarității, de care este indeniabil legat.

În doctrină²⁶ s-a arătat că jurisdicțiile interne pot sesiza Curtea inclusiv în legătură cu probleme care vizează compatibilitatea cu Convenția a unei reglementări interne, a unei reguli juridice sau a unei interpretări jurisprudențiale date unui text legislativ.

Cu toate acestea, sesizarea în vederea obținerii unui aviz consultativ nu trebuie să vizeze chestiuni abstracte, ci chestiuni concrete privitoare la respectarea drepturilor și libertăților fundamentale care se pun în discuție în procedura contencioasă internă²⁷. Potrivit Curții, avizele solicitate în baza Protocolului nr. 16 trebuie să se limiteze la aspectele care au o legătură directă cu litigiul pendent în plan intern, chiar dacă interesul emiterii avizelor este și acela de a oferi tuturor

²² A se vedea: L.-A. Sicilianos, *op. cit.*, p. 28-29; G. Payan, *op. cit.*, p. 53; A. Guerra, *op. cit.*, p. 527-528.

²³ Consacrată prin hotărârea pronunțată în cauza *Tyrer c. Regatului Unit*, 25 aprilie 1978, § 31, reluată ulterior în mod constant în hotărârile pronunțate în diferite cauze, dintre care menționăm: *CEDO, Beizaras și Levickas c. Lituaniei*, 14 ianuarie 2020, § 122; *CEDO, Marea Cameră: Christine Goodwin c. Regatului Unit*, 11 iulie 2002, § 75; *Sanchez c. Franței*, 15 mai 2023, §§ 158-159.

²⁴ În această privință, a se vedea *CEDO, Marea Cameră, Avizul consultativ emis la solicitarea Consiliului de Stat din Belgia în legătură cu refuzul autorizării unei persoane de a exercita profesia de agent de securitate sau de gardian din motive de apropiere sau de apartenență la o mișcare religioasă*, nr. P16-2023-001, 14 decembrie 2023, §74.

²⁵ *CEDO, Colegiul Marii Camere: Decizia privitoare la avizul consultativ solicitat de Curtea Supremă din Slovacia în legătură cu interpretarea articolelor 2, 3 și 6 din Convenție*, nr. P16-2020-001, 14 decembrie 2020, §23; *Decizia privitoare la avizul consultativ solicitat de Curtea Supremă din Estonia în legătură cu interpretarea art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție*, nr. P16-2023-002, din 19 februarie 2024, §20.

²⁶ L.-A. Sicilianos, *op. cit.*, p. 18.

²⁷ *Raportul explicativ, precit.*, pct. 10; D. Ludet, *L'interaction judiciaire ou l'institutionnalisation du dialogue avec le Protocole n° 16*, în RTDH, vol. 121, 2020, p. 181.